

JÄTELAIN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET

MAATILOJEN KÄYTÄNTÖIHIN

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maaseutuelinkeinot

2023

Tiina Huhtala

Jätelaki uudistui vuonna 2021 ja siirtymäaika annettiin vuoden 2022 heinäkuuhun, johon mennessä yritysten tuli sopeutua muutoksiin mm. erilliskeräysten, kirjanpidon ja raportoinnin osalta. Valtioneuvoston asetus jätteistä luotiin tarkentamaan jätelain uudistusta.

Jätelakia tarkennettiin 20.12.2022 ja tarkennuksia lakiin tehdään edelleen. Päivitys tehtiin kesken opinnäytetyön tekemistä ja se on omilta osiltaan vaikuttanut työn tekemiseen.

Tässä opinnäytetyössä on selvitetty, miten jätelain uudistus vaikuttaa maatalojen käytäntöihin. Tärkeimpinä tuloksina on esitetty, mitä viljelijän tulee huomioida jätehuollossa ja sen suunnittelussa, sekä kirjanpidossa.

Pääasioina nousivat tuottajavastuu ja jätteiden raportointivaikutukset, erityisesti elintarvikejätteen raportointivaatimus ja vaikutukset alkutuotannon yrittäjiin, jotka toimittavat tuotteitaan suoramyyntinä asiakkaille.

Opinnäytetyöhön on koottu tilallisen silmin merkittävimmät kohdat ja pohdittu niiden merkitystä. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Kingspan Oy.

The Waste law was renewed in 2021 and transition period was given until July 2022, when companies had to adapt to the changes of regarding separate collection, accounting and reporting demands. The Government Ordinance on Waste was created to specify the reform of waste law.

The waste law was refined on 20.12.2022 and improvements to the law are still ongoing. The update was in process the middle of the thesis.

This thesis discusses how the reform of the waste law affects the practices of the farms. The most important results are what the farmer should think about planning waste management and in the accounting.

The main issues raised were producer responsibility and waste reporting impacts, particularly the requirement to report food waste and the impacts on primary production entrepreneurs who deliver their products as direct sales to customers.

In the thesis, the most important points from the viewpoint of farmers and their importance have been taken into account. The commissioner of the thesis is Kingspan Oy.

Keywords Waste, agriculture, accounting

Pages 22 pages and appendices 15 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Teoriaosuus	2
2.1	Valvontaviranomaiset	3
2.2	Muuttuneet raportointivaatimukset	4
2.2.1	Tuottajavastuu	5
2.2.2	Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus	6
2.2.3	Vaarallisen jätteen raportointivaatimukset	7
2.3	Ympäristöluvanvaraisia tuottajia koskevat muutokset	9
2.3.1	Elintarvikealan toimijan kirjanpitovaatimukset	10
2.4	Jätteen pakkausvaatimukset	11
2.4.1	Vaarallisten jätteiden pakkaus	11
2.5	Jätehuolto taajamassa, asema- tai yleiskaavoitetulla alueella	12
2.6	Rakennusjäte	13
2.7	Öljyjäte	13
2.8	Jätteiden keräys ja vastaanotto, sekä kuntien merkitys	14
2.8.1	Kunnan rooli	15
3	Tulokset	15
3.1.1	Jätehuolto taajamissa, asema- ja yleiskaavoitetuilla alueilla (selvitys)	15
3.1.2	Jätteiden pakkausvaatimukset	16
3.1.3	Jätepaalaimet ja -puristimet	16
3.1.4	Vaarallisten jätteiden pakkaus	17
3.1.5	Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus	18
3.1.6	Elintarvike tuottajat	18
3.1.7	Tuottajavastuu	19
4	Johtopäätökset	19
4.1	Merkityksellisimmät asiat peilattuna tilojen käytäntöön	20
4.2	Opinnäytetyön puutteet ja suositus jatkotutkimuksille	21
	Lähteet	22

Liitteet

Liite 1 Jätelain uudistuksen vaikutukset maatalojen käytäntöihin -Selvitys

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on tehty selvittämään, miten jätelain uudistus vaikuttaa maatalojen käytäntöihin. Tarkoituksena on selvittää, mitä viljelijän tulee huomioida jätehuollossa ja sen suunnittelussa sekä kirjanpidossa. Tähän opinnäytetyöhön on selvitetty myös joidenkin viranomaistahojen näkemys asiaan.

Opinnäytetyön tilaajana toimii Kingspan Oy, jonka omia tavoitteita on muun muassa, että kaatopaikalle päätyvä jäte olisi 0 %. Opinnäytetyö on tehty maatalojen näkökulmasta tekijän työskennellessä tilaajayrityksen palveluksessa

Opinnäytetyö vastaa kysymykseen: Mitä jätelaissa on muuttunut? Ja mikä jätelain muutoksen merkitys on käytännössä?

2 Teoriaosuus

Teoriaosuudessa on tutkittu jätelain uudistusta ja siihen liittyviä muita lakeja ja asetuksia tarkemmin ja tuotu niitä esiin, niin että ne olisivat ymmärrettävämmässä muodossa.

Tärkeimpänä lähteenä on käytetty jätelakia ja valtioneuvoston asetusta jätteistä, lisäksi pykälä elintarvikelaista ja ympäristölupahakemuksen tiedoista.

Jätelaki muuttui vuonna 2021 ja siirtymäaika annettiin vuoden 2022 heinäkuuhun, jonka aikana yritysten tuli sopeutua muutoksiin mm. erilliskeräysten, kirjanpidon ja raportoinnin osalta.

Jätelain uudistuksen tavoitteena on lisätä jätteen kierrätysastetta. Yhdyskuntajätteen kierrätysaste oli vuonna 2018 42 % (Tilastokeskus) tavoite vuodelle 2035 on 65 % (Ympäristöministeriö). Tämä tavoite näkyy valtioneuvoston asetuksessa jätteistä, sillä siellä on hyvin tiukkoja erilliskeräysvelvoitteita.

EU:n jätessäädöspaketin ja sen myötä jätelain uudistuksen myötä on tullut paljon uusia raportointivaatimuksia, jotka määrittävät, miten materiaalivirtoja tulee valvoa. Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus vaikuttavat tilojen arkeen eniten.

EU on muuttanut kuutta jätealan direktiiviä, jotka puolestaan vaikuttavat moniin lakeihin meillä Suomessa. Tavoitteena näillä direktiiveillä on vähentää jätteen määrää ja lisätä kierrätystä. EU vaatii mm. tarkempaa raportointia ja kierrätysasteen tilastointia. Asetus jätteistä on luotu täsmentämään raportointivaatimuksia.

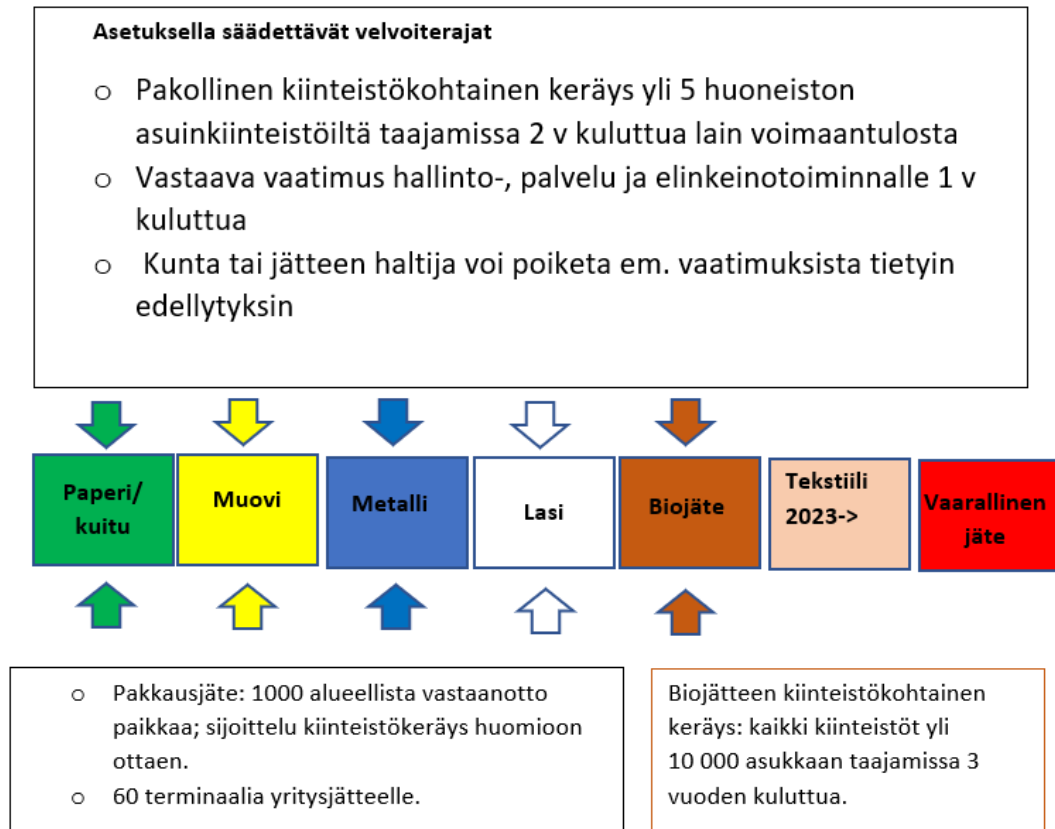
Joitain suoramyyntiä tiloillaan harjoittavia yrittäjiä voi koskea elintarvikealan toimijan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus elintarvikejätteestä.

Taajamalla tarkoitetaan seuraavaa: rakennusryhmää, jossa on vähintään 200 asukasta ja jossa rakennusten välinen etäisyys on yleensä enintään 200 metriä. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021 §1)

Erilliskeräysvelvoitteita on määritetty jo taajamiin (Kuva 1). Erilliskeräysvelvoitteille on asetettu paljon tavoitteita ja niitä pyritään edistämään jatkuvasti maamme hallinnon suunnalta.

Kuva1: Erilliskeräysvelvoitteiden tavoitteet (Ympäristöministeriö, 2020)

Erilliskeräysvelvoitteet

2.1 Valvontaviranomaiset

Tähän osuuteen on koottu kaikki valvontaviranomaiset ja niiden vastuualueet. Jätelainlain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja edistää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista toimialueellaan.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) valvoo markkinavalvontaviranomaisena pakkauksia, ajoneuvoja sekä niiden materiaaleja ja osia, akkuja ja paristoja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä muita tuotteita koskevien vaatimusten, sekä rajoitusten noudattamista. (Jätelaki 2022/1096 §24)

Suomen ympäristökeskus vastaa jätteensiirtoasetusta koskevista viranomaistöistä. Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin sekä näiden valvonnasta. (Jätelaki 2021/714 §22)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on asetettava alueellinen yhteistyöryhmä tukemaan valtakunnallisen jätesuunnitelman valmistelua, toimeenpanoa ja toimeenpanon seurantaa. Alueellisessa yhteistyöryhmässä on oltava edustettuina toimialueen kunnat sekä sellaiset toiminnanharjoittajat ja 134 §:n 2 kohdassa tarkoitetut yhdistykset ja säätiöt, joiden tehtäviin tai tarkoitukseen asia voi liittyä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat asettaa yhteistyöryhmän yhdessä, jos se on tarpeen tehtävän hoitamiseksi alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. (Jätelaki 2021/714 §88)

2.2 Muuttuneet raportointivaatimukset

Raportointivaatimukset ovat merkittävin osa uutta jätelakia, maatilallisten näkökulmasta. Raportointivaatimuksien lisäämisellä tavoitellaan luonnonvarojen kestävä käytön edistämistä. Lisäksi yritetään varmistaa toimiva jätehuolto, sekä ehkäistä roskaantumista. (Ympäristöministeriö, 2022)

Tuottajavastuun alaisia pykälä jätelaista (646/2011) löytyy 21. Näitä on tutkittu ja tehty tärkeimmistä asioista koonti. Raportointivaatimuksia valtioneuvoston asetukseen jätteistä

(978/2021) on yhteensä 11 eri pykälää, nämä on luotu tarkentamaan jätelakia. Asetuksesta tärkeimpinä olen nostanut 33§ ja 34§.

2.2.1 Tuottajavastuu

Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta muun muassa seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia: pakkaukset, joiden tuottajana pidetään tuotteen pakkaajaa tai pakatun tuotteen maahantuoja; pakkausten, joita käytetään elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkaamiseen myyntipaikalla suoraan kuluttajille (palvelupakkaus) sekä pakkausten, joita käytetään käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden pakkaamiseen (viljelijäpakkaus), tuottajana pidetään kuitenkin niiden valmistajaa tai maahantuoja. Tuottajavastuu ei kuitenkaan koske paalirehun pakkausmateriaalin tuottajia. (Jätelaki 2022/1096 §48)

Valtioneuvoston asetuksessa jätteestä (978/2021) tuottajavastuun mukaan tuottajan on pidettävä tuotetyypeittäin kirjaa markkinoille saattamiensa tuotteiden ja vastaanottamiensa käytöstä poistettujen tuotteiden, sekä niistä syntyneiden jätteiden lajista, laadusta ja määrästä samoin kuin muista niihin rinnastettavista tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista seikoista. Kirjanpidossa on lisäksi eriteltävä tarvittaessa toimituskohteittain uudelleenkäyttöön, uudelleenkäytön valmisteluun, kierrätykseen, muuhun hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn toimitetut tuotteet ja jätteet. Kirjanpidossa on oltava vastaavat tiedot myös asetuksen 48§ 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen ajoneuvojen ja 3 kohdassa tarkoitettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osista, sekä niistä syntyvistä jätteistä samoin kuin toiseen maahan viedyistä käytöstä poistetuista tuotteista ja jätteistä.

Tuottajan on toimitettava tiivistelmä 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista, sekä tiedot 53 a §:n 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman mukaisista toimista ja tarkastuksista Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kalenterivuositain taikka tämän määräyksestä useammin, jos se on tarpeen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi. Tuottajan on myös 1 momentissa tarkoitettujen tietojen

perusteella julkaistava vuosittain yleisessä tietoverkossa tiedot jätteen erilliskeräystä ja hyödyntämistä koskevien velvollisuuksiensa täyttymisestä (Jätelaki 2021/714 §54).

Tuottajan on järjestettävä markkinoille saattamiensa 48 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden jätehuolto sekä vastattava siitä aiheutuvista kustannuksista, jollei jäljempänä toisin säädetä. Tuottajan velvollisuus koskee käytöstä poistettuja tuotteita, jotka luovutetaan 49, 49 a tai 56 §:ssä tarkoitettuun vastaanottopaikkaan tai kuljetukseen (Jätelaki 2021/714 §46).

Tuottajan on järjestettävä käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto ja kuljetus siten, että kerättävät tuotteet eivät tarpeettomasti rikkoonnu tai vaurioidu, että ehjät tai korjauskelpoiset tuotteet ja niiden osat tarpeen mukaan pidetään erillään tai erotellaan ja että muulla tavoin edistetään tuotteiden ja niiden osien uudelleenkäyttöä. (Jätelaki 2021/714 §52)

Aiemmassa kappaleessa olevaa §52 tulee noudattaa liikevaihdon suuruudesta huolimatta. Tuottajan tulee järjestää siis kuljetukset ja varastointi tuotteille siten, ettei siitä ole jatkokäsittelyn kannalta haittaa.

2.2.2 Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Jätelaki 714 118§ mukaan toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa jätteistä, jos kysymyksessä on:

- 1) toiminta, jossa syntyy vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa
- 2) toiminta, jossa syntyy vaarallista jätettä tai POP-jätettä, kuten jäteöljyä tai pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältäviä aineita, esimerkkinä jotkin painekyllästetyt sähköpylväät.
- 3) ympäristönsuojelulain (527/2014) liitteen 1 taulukossa 1 ja 2 olevassa 13 kohdassa tarkoitettu jätteen ammattimainen tai laitostyöläinen käsittely, ei kuitenkaan mainitun lain 32 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu käsittely,
- 4) toiminta, joka on ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan luvanvaraista;

- 5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan ilmoituksenvaraista;
- 6) 94 §:ssä tarkoitettu jätteen kuljettaminen ja välittäjänä toimiminen sekä 100 §:ssä tarkoitettu jätteen keräys.

Aikaisemmalle jätteen haltijalle ja 48 §:ssä tarkoitettulle tuottajalle on pyynnöstä annettava näiden luovuttamien jätteiden jätehuoltoa koskevat kirjanpitoliedot. (Jätelaki 2021/714 §118)

Jatkossa viitataan kyseiseen pykälään, sillä tämä määrittää pääsääntöisesti kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuutta. Puhuttaessa, että jätehuoltoa koskevat kirjanpitoliedot on annettava asianomaiselle tuottajalle, se tarkoittaa, että yritys, joka on tuottajavastuun alainen, voi pyytää jätteenkuljetustoimijalta ja/tai jätteen vastaanottajalta tarvittavat kirjanpitoraportit.

2.2.3 Vaarallisen jätteen raportointivaatimukset

Jätelain (714/2021) 118 § 1 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettussa toiminnassa syntyvästä jätteestä sekä mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitettussa toiminnassa syntyvästä vaarallisesta jätteestä ja POP-jätteestä on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa. Kirjanpito on laadittava mahdollisuuksien mukaan toimipaikoittain. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §33)

POP- jätteillä tarkoitetaan pysyviä orgaanisia yhdisteitä eli POP-yhdisteet (Persistent Organic Pollutants). Ne ovat hitaasti hajoavia, erittäin myrkyllisiä, kemiallisia yhdisteitä, jotka ovat kaukokulkeutuvia. Yhdisteet kulkeutuvat ilman, veden ja eläinten mukana kauas alkuperäisistä lähteistään. POP-yhdisteiden haitallisuus perustuu siihen, että ne säilyvät pitkään ympäristössä. Jo pienetkin pitoisuudet voivat olla haitallisia ihmisille ja ympäristölle. (Tukes, 2022)

POP-jätettä ovat mm. vanhat aita-, sähkö- ja puhelinpylväät, jotka on kyllästetty sellaisilla aineilla, jotka luokitellaan POP- yhdisteiksi. Näitä ovat mm. pentakloorifenoli ja sen suolat ja esterit. (Pop -jätteen tunnistus opas, 2023)

Vaarallista jätettä (entiseltä nimeltään ongelmajäte) on käytöstä poistettu esine tai aine, joka voi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle. On erittäin tärkeää, että vaarallisia jätteitä ei kaadeta viemäriin tai laiteta sekajätteeseen, vaan että ne toimitetaan niille tarkoitettuihin erilliskeräyksiin. (HSY, n.d.)

Jäteöljy, öljyiset rätit, voiteluöljyt ym. lukeutuvat vaarallisiin jätteisiin, lisäksi myös aerosolipurkit, jotka eivät ole puhkaistuja. Niistä tulee pitää aina aikajärjestyksen mukaista kirjaa. Jos tilalla syntyy ongelmajätettä, se tarkoittaa myös, että muu syntyvä jäte tulee samaan tapaan raportoida.

Kirjanpidossa on oltava seuraavat tiedot syntyneestä jätteestä säännösten mukaisesti merkittyinä ja eriteltyinä: jätteen määrä, jätenimike ja kuvaus jätelajista, jätteen tyyppi, toiminta, jossa jäte on syntynyt, vaarallisesta jätteestä vaaraominaisuudet ja POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet, jätteen vastaanottajan ja kuljettajan tunnistetiedot, jätteen käsittelypaikka sekä jätteen käsittelytapa, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §33)

Esimerkiksi öljyiset rätit luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi, niistä tulee pitää kirjanpitoa (Taulukko 1). Esimerkkitaulukko Kingspan Oy:n jätekirjanpidosta vaarallisesta jätteestä.

Taulukko 1: Vaarallisen jätteen kirjanpito esimerkki lokakuulta. -Kingspan Oy, Fortum Waste Solutions Oy

Customer	Address	City	Waste description	Task date	Receiving task site	Receiving city	Hazardous waste	EWC-code	R/D code	HP code
Kingspan Oy	Halmeenkatu 7	Kankaanpää	Rätit, rievut, hanskat	31.10.2022	Fortum Waste Solution	Riihimäki	Yes	#####	###	HP14
Kingspan Oy	Halmeenkatu 8	Kankaanpää	Rätit, rievut, hanskat	17.10.2022	Fortum Waste Solution	Riihimäki	Yes	#####	###	HP14
Kingspan Oy	Halmeenkatu 9	Kankaanpää	Rätit, rievut, hanskat	4.10.2022	Fortum Waste Solution	Riihimäki	Yes	#####	###	HP14

Ominaisjättemäärä vaarallisesta ja POP-jätteestä on ilmoitettava jätteiden kokonaismääränä ja toiminnalle tyypillisten jätteiden määränä suhteessa muuttuun, joka mahdollisimman hyvin kuvaa toiminnan laajuutta. Tällaisia muuttujia ovat toimialasta riippuen:

henkilötyövuosien määrä, liikevaihto, tuotannon määrä, hoitovuorokaudet, yöpymisten määrä ja liiketilan pinta-ala. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §33)

2.3 Ympäristöluvanvaraisia tuottajia koskevat muutokset

Jätelain (714/2021) 118 § 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisen toiminnan harjoittajan on vuosittain helmikuun loppuun mennessä tai ympäristöluvassa määrättyä ajankohtana toimitettava edellistä kalenterivuotta koskeva yhteenveto 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista valvontaviranomaiselle. Tiedot on toimitettava valvontaviranomaisen tietojärjestelmään tai valvontaviranomaisen kanssa erikseen sovitulla tavalla (Kuva 2) esimerkki kirjanpidosta. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §33)

Ympärtistö.fi (2022) mukaan maataloustuotannossa ympäristölupa tarvitaan määrätyn eläinmäärän ylittävillä eläinsuojille muun muassa, jos se on tarkoitettu vähintään 300 lypsylehmälle, 500 lihanaudalle tai 600 emolehmälle, tai jos eläinsuoja on tarkoitettu yli 750 täysikasvuiselle emakolle, 2 000 lihasialle tai 40 000 linnulle, esim. munituskanalle tai broilerille.

Jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi, jätteen tuottajan on toimitettava 2 momentissa tarkoitettut tiedot, eli jätenimike ja kuvaus jätelajista jätteen käsittelijälle. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §33)

Kuva 2: Jätekirjanpito esimerkki lokakuulta -Kingspan Oy, Remeo Oy (2022)

Jätekirjanpito						
Raporttikooste: Kaikki kohteet						
Ajanjakso: 1.10.2022 - 31.10.2022						
Tulostettu: 21.11.2022 - 11:25						
Jätelaji	Määrä	Yks.	EWC	Vaaraominaisuus	Käsittelytapa	Vastaanottaja
Energiajäte	5,06	tn	150106		R12.2 Jätteiden siirtokuormausta ja esikäsittelyä kuten varastointi, laji L&T Ympäristöpalvelut Oy, TURKU	
LDPE-kalvomuovi kirjas	1,86	tn	150102		R12.2 Jätteiden siirtokuormausta ja esikäsittelyä kuten varastointi, laji L&T Ympäristöpalvelut Oy, TURKU	
Polttokeelpoinen jätte	0,21	tn	200301		R12.2 Jätteiden siirtokuormausta ja esikäsittelyä kuten varastointi, laji Lounais-Suomen jätehuolto Oy, TURKU	
	7,13	tn				

2.3.1 Elintarvikealan toimijan kirjanpito-vaatimukset

Elintarvikelain (297/2021) 5§ mukaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun elintarvikealan toimijan on pidettävä kirjaa toiminnassaan syntyvän elintarvikejätteen määrästä ja käsittelystä. (Jätelaki 2021/714 §118a)

Tämä velvollisuus ei kuitenkaan koske tiettyjä toimijoita, jotka ovat suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan ulkopuolella, alkutuotannon toimijoita eikä yleishyödyllisiä yhteisöjä. Kirjanpitoliedot on säilytettävä paperisena tai sähköisesti kuusi vuotta. (Jätelaki 2021/714 §118a)

Elintarvikelain (297/2021) 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun elintarvikealan toimijan on luovutettava käyttämättä jääneet elintarvikkeet uudelleenjakeluun ensisijaisesti ihmisravinnoksi, jos se voidaan tehdä elintarviketurvallisuutta vaarantamatta ja kohtuullisin kustannuksin. (Jätelaki 2021/714 §118a)

Jätelain 118 a §:ssä tarkoitetussa toiminnassa syntyvästä elintarvikejätteestä on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa. Kirjanpidossa on oltava seuraavat tiedot liitteen 5 mukaisesti merkittyinä ja eriteltyinä: toiminnassa syntyvän elintarvikejätteen kokonaismäärä, pääasialliset jätelajit, joista elintarvikejäte koostuu, sekä mahdollisuuksien mukaan niiden jätenimikkeet, mahdollisuuksien mukaan arvio jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen kokonaismäärästä, jätteen vastaanottajan tunnistetiedot sekä jätteen käsittelytapa, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §34)

Elintarvikejätteen kirjanpidosta tulee siis selvittää vanhentuneiden tuotteiden nimikkeet, määrä esimerkiksi kiloina, se kuinka iso osa olisi voinut olla syömäkelpoista, se kenelle jätteet toimitetaan ja miten ne käsitellään.

Ympäristönsuojelulain mukaan luvan- tai ilmoituksenvaraisen elintarvikealan toimijan on vuosittain helmikuun loppuun mennessä tai ympäristöluvassa tai ilmoituspäätöksessä määrättyinä ajankohtana toimitettava edellistä kalenterivuotta koskeva yhteenveto 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista valvontaviranomaiselle. Tiedot on toimitettava

valvontaviranomaisen tietojärjestelmään tai valvontaviranomaisen kanssa erikseen sovitulla tavalla. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §34)

Aiemmin kappaleessa 1.2 mainitaan ympäristöluvan varaisista tiloista. Ne tilat, jotka ovat ympäristöluvan tai ilmoituksen varaisia ja joilla syntyy elintarvikejätettä, tulee raportoida ympäristöluvassa mainitulla tavalla vuosittain, myös syntyvän elintarvikejätteen määrä. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §34)

2.4 Jätteen pakkausvaatimukset

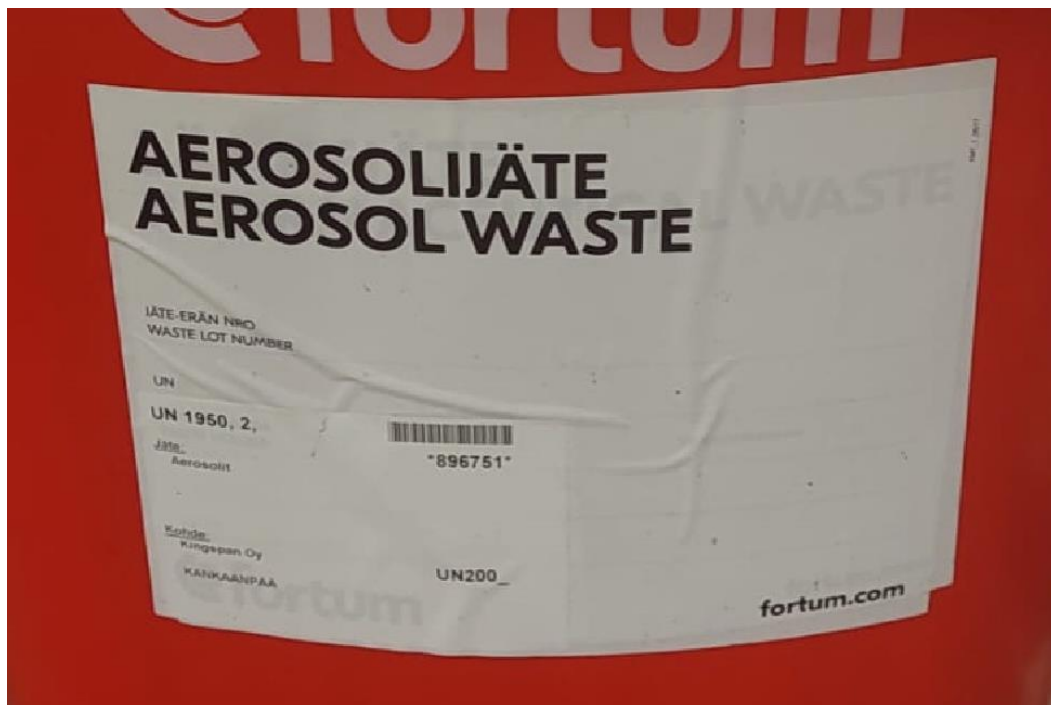
Jäte on tarpeen mukaan pakattava, merkittävä ja siitä on annettava tiedot, siten että jätteen säilyttämisestä ja kuljettamisesta ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle ja että jätteelle voidaan järjestää sen laadun mukainen käsittely. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §7)

2.4.1 Vaarallisten jätteiden pakkaus

Vaarallisen jätteen pakkauksen on oltava tiivis ja tiiviisti uudelleen suljettava ja sen on kestävä tavanomaisesta käytöstä, siirtämisestä ja säilytysolosuhteista aiheutuva kuormitus ja rasitus. Pakkauksen ja sulkimen materiaalit eivät saa reagoida vaarallisen jätteen kanssa siten, että jätteestä aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §8)

Vaarallisen jätteen pakkaukseen on merkittävä jätteen haltijan nimi, jätteen nimi sekä turvallisuuden ja jätehuollon järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot (UN-numero) ja varoitukset (Kuva3). (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §9)

Kuva 3: Kingspan Oy, aerosolijäte

2.5 Jätehuolto taajamassa, asema- tai yleiskaavoitetulla alueella

Jätteen haltijan on järjestettävä jokaiselta taajamassa tai asema- tai yleiskaavoitetulla palvelu-, matkailu- tai työpaikka-alueella sijaitsevalta kiinteistöltä yhdyskuntajätteen erilliskeräys vähintään seuraavasti: muu biojäte kuin puutarha- tai puistojäte, jos sitä syntyy viikossa vähintään kymmenen kilogrammaa ja sitä ei käsitellä kiinteistöllä pienimuotoisesti siten kuin 12 §:ssä säädetään, muovipakkausjäte sekä paperi- ja kartonkipakkausjäte, jos sitä syntyy viikossa vähintään viisi kilogrammaa, lasipakkausjäte, jos sitä syntyy viikossa vähintään kaksi kilogrammaa, metallipakkausjäte ja muu pienikokoinen metallijäte, jos niitä syntyy viikossa yhteensä vähintään kaksi kilogrammaa, mahdollisuuksien mukaan muu kuin aiemmin mainitut pakkausjätteet: muovi-, paperi-, kartonki-, lasi- ja metallijäte, puutarha- ja puistojäte, tekstiilijäte ja suurikokoiset käytöstä poistetut esineet. (Jätelaki 978/2021 §21)

Taajamalla tarkoitetaan rakennusryhmää, jossa on vähintään 200 asukasta ja jossa rakennusten välinen etäisyys on yleensä enintään 200 metriä. (Jätelaki 978/2021 §1)

Pakkausjäte on mahdollisuuksien mukaan kerättävä yhdessä muun samaa materiaalia olevan jätteen kanssa. Tällöin on tarvittaessa yhdessä tuottajan kanssa varmistettava, että yhteiskeräys ei johda jätteen laadun heikkenemiseen tai muulla tavoin vähennä mahdollisuuksia jätteen uudelleenkäytön valmisteluun tai kierrätykseen. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §22)

2.6 Rakennusjäte

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta siten, että jätelain 8 §:n mukaisesti otetaan talteen ja käytetään uudelleen käyttökelpoiset rakennusosat ja -materiaalit ja että toiminnassa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta rakennus- ja purkujätettä. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §25)

2.7 Öljyjäte

Jätteen haltijan on järjestettävä ominaisuuksiltaan erilaisten öljyjätteiden erilliskeräys, jollei sen järjestäminen ole teknisesti mahdotonta, kun otetaan huomioon jätteen keräyksen hyvät käytännöt.

Öljyjätteen käsittelyssä on asetettava etusijalle jäteöljyn uudistaminen tai muu kierrätys, joka johtaa ympäristön kannalta vähintään yhtä hyvään lopputulokseen kuin uudistaminen. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 2021/978 §30)

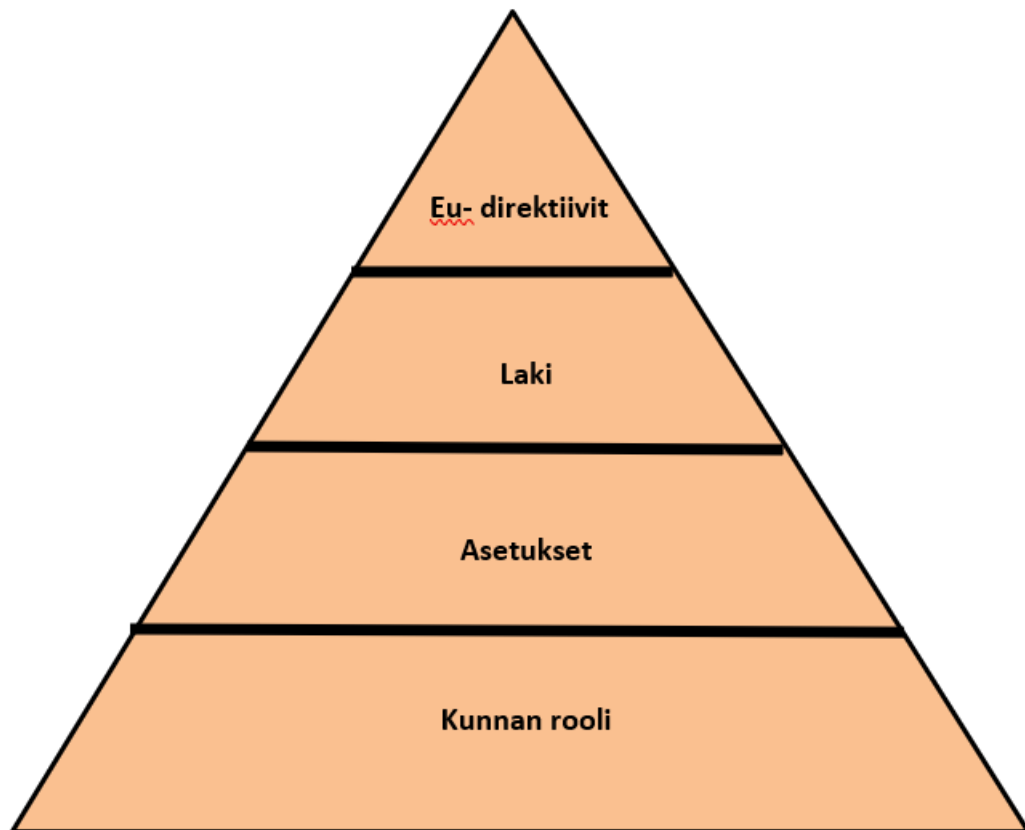
Erilaisia jäteöljyn keräyksiä löytyy alueittain ja jotkin yritykset tarjoavat suuremmille erille ilmaisen noudon. Ympäristön kannalta tärkeää olisi, että mahdollisimman suuri osa syntyvästä öljyjätteestä päätyisi kierrätykseen.

2.8 Jätteiden keräys ja vastaanotto, sekä kuntien merkitys.

Määräysvalta ja tiedonanto tapahtuu yleensä seuraavan pyramidin mukaisesti: EU-direktiivien mukaan säädetään maan sisäistä lainsäädäntöä. Lakeja tarkennetaan asetuksin ja kunnat määrittävät omat määräyksensä.

Tässä tapauksessa pyramidi (kuva 4) muotoutuu seuraavasti: EU-jätedirektiivit ja kansainväliset jättesopimukset, jätelaki, asetus jätteistä ja lopuksi kunnalliset jätehuoltomääräykset.

Kuva 4: Määräysvalta ja tiedonanto pyramidi.

2.8.1 Kunnan rooli

Kunnat määrittävät itse omat kunnalliset jätehuoltomääräyksensä. Niissä on yleensä hyvinkin toisistaan poikkeavia määräyksiä. Esimerkkinä Tampereen kaupunki on määrittänyt seuraavaa: Jos taloudessa on erilliskeräys biojätteelle, tulee sekajätteen tyhjennysväli olla kahdeksan viikkoa. (Alueellinen jätehuoltolautakunta Tampere, 2022)

Porin kaupunki puolestaan lausuntojen ja mielipiteiden perusteella teki jätehuoltomääräysluonnokseen seuraavat muutokset: 23 § Muutos taulukkoon ja lisäys tekstiin: Sekalaisen yhdyskuntajätteen pisin mahdollinen tyhjennysväli, jos kiinteistöllä on biojätteen erilliskeräys tai kompostointi, on 12 viikkoa. (Jätehuoltojaosto Pori, 2022)

Yrittäjien tulee olla itse tietoisia kunnallisista jätehuoltomääräyksistä, jotka heidän yritystään koskevat. Jätealan ammattilaisten ja paikallisten jätehuoltoyritysten puoleen kannattaa kääntyä tässäkin asiassa, heillä on vastuu jakaa alan ajantasainen tieto.

3 Tulokset

Tämän opinnäytetyön tuloksena on ”Jätelain uudistuksen vaikutukset maataloilla”- selvitys (Liite 1)

Tulokset-osiossa käydään läpi myös miten teoriaosuuden kirjallisuus katsausta hyödynnettiin selvityksen tekemisessä ja mitkä olivat selvityksen merkityksellisimpiä löytöjä ja kuinka ne heijastuvat maataloustoimijoiden ja alkutuotannon toimijoiden käytäntöön. Selvityksen suurimpana tietolähteenä käytin jätelakia ja valtioneuvoston asetusta jätteistä. Käytin myös käymiäni keskusteluja eri viranomaistahojen kanssa.

3.1.1 Jätehuolto taajamissa, asema- ja yleiskaavoitetuilla alueilla (selvitys)

Osittain tilaajan pyynnöstä käsiteltiin taajama-alueita. Tilaajan tilojen sijaitessa taajama-alueella oli siitä käytännön hyötyä heille.

Kuitenkin huomio heräsi siihen, että taajamavaikutus koskee myös maatiloja, joilla on esimerkiksi konehalleja taajama-, asema- tai yleiskaavoitetuilla alueilla, jos jotain toimintaa sijaitsee kyseisillä alueilla, tulee §21 mukaan järjestää erilliskeräykset. Tässä tapauksessa erilliskeräysvelvoitteet astuvat voimaan, toki vain niiltä osin kuin jätettä näiden rakennusten alueella syntyy.

Pakkausjätteeksi luetaan mm. paalimuovit, lannoite-, rehu- ja siemensäkit. (MTK, 2022)

3.1.2 Jätteiden pakkausvaatimukset

Selvityksen tuloksena nousi muun muassa se, että tuottajavastuun mukaan pakkausjäte tulee kerätä erilleen laaduittain ja mahdollisuuksien mukaan väreittäin. Pakkausjätteeksi luetaan mm. paalimuovit sekä lannoite-, rehu- ja siemensäkit. (MTK, 2022)

Selvityksessä on painotettu jätteiden pakkausvaatimuksia, sillä se kuinka jätteet eritellään ja pakataan, helpottaa niiden käsittelyä ja eteenpäin saattamista. Esimerkiksi paalinaruja ei mielellään vastaanoteta muun maatalousmuovin seassa, mutta erilliskerättynä se voidaan kuitenkin pienemmillä ongelmilla käsitellä laitoksissa. Jätealan ammattilaiset tiesivät kertoa, miten paalinarut takertuvat laitteisiin ja aiheuttavat tällä tapaa ongelmia joillain jätteidenkäsittelylinjoilla (Laisi,2022).

3.1.3 Jätepaalaimet ja -puristimet

Selvitykseen on otettu lähinnä käytännöllisyyden vuoksi jätepuristimet ja -paalaimet, sillä paalattu tai prässätty muovi säästää tilaa, aikaa ja rahaa rahtikustannusten muodossa. Se myös helpottaa jätealan toimijoita.

Kuitenkin on todettava, että puristettu jäte vie aina vähemmän varastotilaa ja helpottaa jätteen käsittelyä. Lisäksi kun hiilineutraalia maataloutta halutaan luoda, kuluu puristetun muovin kuljetuksiin vähemmän polttoainetta, kun kuljetuskerrat vähenevät.

3.1.4 Vaarallisten jätteiden pakkaus

Selvityksessä on perehdytty siihen, millainen vaarallisen jätteen pakkaus tulee olla, mitä merkintöjä siitä tulee löytyä ja kuinka se tulee säilyttää. Selvityksessä kerrotaan, myös mitä luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi.

Jätealan ammattilaisten painottavat vaarallisten jätteiden kuljetuksessa sitä, miten on tärkeää rahdin kannalta, että jätteet on oikein pakattu. VAK-haun käyttäminen on suositeltavaa ja hyödyllistä jätteen kuljetusten suunnittelussa. Sieltä saa etsittyä muun muassa vaarallisten jätteiden pakkausten kuljetusvaatimukset ja millaiset pakkaukset niillä tulee olla.

Vaaralliset jätteet suositellaan säilytettävän niissä astioissa, missä ne tullaan lopulta kuljettamaan. Traficom:in ylläpitämään VAK-hakuun (Kuva 5) on suositeltavaa perehtyä, sieltä löytyy esimerkiksi aerosolijätteiden kuljetukseen tarkoitettujen astioiden vaatimukset.

Kuva 5: Aerosolijätteiden kuljetuksen vaatimuksen mukainen astia. -VAK-haku Traficom (2022)

P207	PAKKAUSTAPA	P207
Tätä pakkaustapaa sovelletaan nimikeelle UN 1950.		
Seuraavia pakkauksia saa käyttää edellyttäen, että kohtien 4.1.1 ja 4.1.3 yleiset määräykset täyttyvät:		
(a) Tynnyrit (1A1, 1A2, 1B1, 1B2, 1N1, 1N2, 1H1, 1H2, 1D, 1G), Laatikat (4A, 4B, 4N, 4C1, 4C2, 4D, 4F, 4H1, 4H2). Pakkausten on täytettävä pakkausryhmän II vaatimukset.		
(b) Jäykät ulkopakkaukset, joiden enimmäisnettomassa on: Pahvi 55 kg, Muu kuin pahvi 125 kg, Pakkausten ei tarvitse täyttää kohdan 4.1.1.3 vaatimuksia.		
Pakkaukset on suunniteltava ja valmistettava siten, että aerosolien liiallinen liikkuminen ja tahaton purkautuminen tavanomaisissa kuljetusolosuhteissa on estetty.		
Erityispakkausmääräys:		
PP87 Luvun 3.3 erityismääräyksen 327 mukaisesti kuljetettavien UN 1950 aerosolijätteiden pakkausten on pystyttävä pidättämään kuljetuksen aikana mahdollisesti vuotava vapaa neste esim. imeytysaineella. Pakkauksen on oltava riittävän tuulettuva, jotta estetään vaarallisen kaasuseoksen muodostuminen ja paineen kohoaminen.		
RID/ADR-spesifinen erityispakkausmääräys:		
RR6 Kuljetettaessa UN 1950 aerosoleja kokokuormana saa metalliset esineet pakata myös seuraavasti: Esineet on koottava yksiköiksi alustoille, ja ne on pidettävä paikoillaan sopivalla muovipäällyksellä. Nämä yksiköt on pinottava ja varmistettava sopivalla kiinnityksellä kuormalavoille.		

3.1.5 Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Maatilojen on hyvin vaikea välttyä kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudelta, sillä se koskee yrityksiä, joilta syntyy esimerkiksi jotain seuraavista: jäteöljy, öljyiset rätit, aerosolipullot tai muut kemikaalit. Harvoin kaikkea koneiden ja laitteiden huoltoa on pystytty täysin ulkoistamaan.

Tilaajalla oli myös toiveena painotus ympäristöluvan vaikutuksiin käytännössä. Loppujen lopuksi ainoa mikä ympäristöluvanvaraisilta toimijoilta vaaditaan, on yhteenveto syntyvistä POP- ja vaarallisista jätteistä.

§33 viitataan siihen, että ympäristöluvan varaisesti toimivilla tiloilla saattaa olla jotain tiukennettuja määräyksiä omassa ympäristöluvassaan. Momentin 2 ja 3 mukaan tulee siis raportoida jätenimike, kuvaus jätelajista ja jätteen tyyppi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Syntyneen jätteen määrää voi raportoida esimerkiksi x litraa jäteöljyä / x kg maitoa kohden. Tai viljailoilla x kg aerosolijätettä/ x hehtaaria viljelyssä. Tarkkaa määritelmää ei ole annettu, sillä tärkeintä on, että pystytään todentamaan tarkastuksen yhteydessä, minkä verran jätettä on syntynyt ja mihin se on viety.

3.1.6 Elintarviketuottajat

Selvityksessä on nostettu elintarviketuottajien velvollisuudet erikseen ja painotettu sitä, missä tilanteessa tulee raportoida elintarvikejätteestä. Raportointivelvollisuus ei kuitenkaan todennäköisesti koske kovin montaa maatalousyrittäjää.

Ruokaviraston tulkinnan mukaan, jos alkutuotannon toimija on rekisteröitynyt 10 §:n nojalla elintarvikealan toimijaksi, ja suoramyynä (tai muu alkutuotantoon liittymätön toiminta) on siten valvonnan piirissä, jätelain kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus koskee tässä tapauksessa alkutuotannon toimijaa ja kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus koskee sitä jätettä, joka syntyy alkutuotannon toimijan erillisessä ilmoitetussa toiminnassa, ei varsinaisesti alkutuotannossa.

Kyseisen lain pykälä koskee siis kuitenkin alkutuotannon toimijoita, jotka ruokaviraston mukaan tulkitaan alkutuotannon toimijuuden lisäksi myös elintarvikealan toimijoiksi ja ovat elintarvikevirastolle raportointivelvollisia. Esimerkiksi kotiteurastamot ja jotkin suoramyyntiä harjoittavat tilat luetaan tähän mukaan.

3.1.7 Tuottajavastuu

Tuottajavastuusta ei löytynyt helpotusta maataloille, sillä tuottajavastuu ei yltänyt vaikuttamaan paalirehupakkausmateriaalin tuottajia, eivätkä muovien myyjät täten ole vastuussa muovien vastaanotosta. Kuitenkin §48 6) on tulkittu niin, että kun paali myydään, pidetään sen muovien tuottajina kuitenkin muovin tuottajia, ei viljelijää.

Kuitenkin tuottajavastuun alaisiksi pakkauksiksi voidaan lukea esimerkiksi mansikoiden myynnissä käytettävät rasiat ja laatikot, joista ovat vastuussa rasioita myyvät yritykset.

Kun tilalla tehdään esimerkiksi mahdollisia rakennushankkeita, on yleensä urakoitsijan vastuulla hävittää rakennusjätteet. Rakennusurakoitsijat yleensä tietävät, kuinka jätteet hävitetään ja huolehtivat siitä. Kannattaa kuitenkin selvittää hyvissä ajoin projektin alussa yhdessä urakoitsijoiden kanssa, kuinka toimitaan.

4 Johtopäätökset

Tähän osioon on kasattu opinnäytetyön johtopäätökset. Merkittävimpänä asiana työssä kävi ilmi uusien kirjanpito- ja tiedonantovelvoitteiden vaatimukset, taajama, asema- ja yleiskaavoitetuilla alueilla tulleet erilliskeräysvelvoitteet ja tuottajavastuun vaikutukset.

Tulkitsen tuloksia niin, että lain muutos aiheuttaa käytännössä lisätyötä kirjanpitoon ja sen valvontaan. Se aiheuttaa lisätöitä yrittäjille ja ELY-keskuksille, sillä uusien järjestelmien luominen ja niiden käyttöönoton opastus ja opetteleminen voi olla työlästä ja siirtymäaika oli lyhyt.

Roskaantumisen vähentäminen ja kierrättämisen lisääminen on tärkeää, mutta mielestäni kuitenkin lisätyön aiheuttaminen yrittäjille ja eri tahoille ei näy palkitsevuudessa kovin merkittävästi. Olisi hienoa, jos se olisi jollain tavalla tuettavaa toimintaa ja palvelisi myös itse yrittäjiä. Toivottavaa on kuitenkin, että järjestelmät saataisiin toimiviksi ja niiden käyttö olisi helppoa, myös vanhemmalle ikäpolvelle ilman ylimääräistä kuormitusta. Ajatus lain uudistuksen takana on hieno ja se edistää varmasti tarkoitustaan, mutta saadaanko kaikki järjestelmät toimimaan ja palvelemaan samalla sekä yrittäjiä, Suomea, että ympäristöä? Tähän kysymykseen en opinnäytetyössäni saanut vastausta.

Opinnäytetyön tarkoitus oli vastata kysymykseen: Miten lakiuudistus vaikuttaa maataloille? Mielestäni opinnäytetyö vastaa tarkoitustaan, kuitenkin joitain asioita jäi avoimeksi ja niitä olisi hyvä selvittää tulevaisuudessa.

4.1 Merkityksellisimmät asiat peilattuna tilojen käytäntöön

Suurimpana kompastuskivenä opinnäytetyötä aloittaessa lokakuun alussa vuonna 2022 lakiuudistuksissa oli tuottajavastuu ja sen merkitys, se herätti paljon kysymyksiä, mihin ei ollut helppo löytää vastauksia. Vaikuttaako se rehupaalipakkauksiin myytyjen rehu- ja heinäpaalien osalta? Sillä jos näin on, tämä tarkoittaa, että viljelijän, joka myi paalin naapurille, pitää ottaa vastaan myymästään paalista syntyvä muovijäte ja järjestää sille varastointi sekä kierrätys eteenpäin. Tähän kysymykseen vastaus säädettiin lakiin 20.12.2022, siellä kerrottiin, ettei tuottajavastuu koske paalirehun pakkausmateriaalin tuottajia, eikä viljelijää luokitella myöskään pakkausmateriaalin valmistajaksi, mikä tarkoittaa, että paalimuovijätteet jäävät rehupaalin ostajan kontrolle myyntitilanteessakin.

Toisena kysymyksenä heräsi elintarvikejätteen raportointivaatimus ja miten se koskee alkutuotannon yrittäjiä, jotka toimittavat tuotteitaan suoramyyntinä asiakkaille. Täyttä varmuutta asiasta ei ollut, mutta viranomainen tulkitsi tilanteen niin, että jos suoramyyntitoiminta on luvanvaraista eli kyseessä on rekisteröity elintarviketuottaja, siinä tilanteesta syntyvä elintarvikejäte tulisi lain mukaan raportoida.

4.2 Opinnäytetyön puutteet ja suositus jatkotutkimuksille

Mainittava on, että olemme lain uudistuksen suhteen siirtymävaiheessa ja lakia tarkennetaan jatkuvasti. Tämä tarkoittaa, että opinnäytetyöhön käytetyt kohdat ovat voineet päivittyä ja tarkentua, joten tulkinnot eivät välttämättä ole lopullisia.

Kaikkiin kysymyksiin ei ehtinyt saada vastausta, tämän opinnäytetyön aikatauluun sopien, muun muassa, kun yritin tiedustella, miten tuottajavastuu koskee alkutuotantoa ja myytäviä pakattuja heinä-, sekä rehupaaleja. Tuottajavastuu kaipaa mielestäni kokonaisuudessaan lisätutkimusta tai selvitystä, joka tähtää vastaamaan kysymykseen, voisiko vaatia tuottajavastuu ja sen vaikutukset ulottua esim. tavanomaiseen heinäpaalien kauppaan ja niiden pakkausmateriaaleihin.

Jonkinlainen opas tiloille voisi olla tarpeen. Mahdollisesti sellainen, mikä auttaisi tilalliset alkuun raportoinnin ja kirjanpidon kanssa. Kierrätysopas voisi olla käytännönläheinen ja sen voisi tehdä ainakin uusien erilliskeräys velvoitteiden takia, aiempi saatavilla oleva kierrätysopas maataloille tehty 2014, mielestäni se pitäisi päivittää. Myös kannattaisi selvittää, ottavatko eri alueilla mm. maatalouskaupat vastaan maatalousmuoveja ja missä määrin.

Lähteet

Finlex (2021), Elintarvikelaki 9.4.2021/297 haettu 28.11.2022

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210297#Pidm45053757991008>

Finlex (2022), Jätelaki 17.6.2011/646 haettu 7.2.2023

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646#L2P16>

HSY (n.d.), Vaarallinen jäte, haettu 20.11.2022 [https://www.hsy.fi/jatteet-ja-](https://www.hsy.fi/jatteet-ja-kierratys/lajittelu/vaarallinen-jate/)

[kierratys/lajittelu/vaarallinen-jate/](https://www.hsy.fi/jatteet-ja-kierratys/lajittelu/vaarallinen-jate/)

Laisi, M. 2022. Tuotepäällikkö. Fincumet Container Oy. Haastattelu 22.11.2022.

MTK (2022), Uutinen – Yrittäminen, Maatiloilla pakataan eri tuotteita, mutta kuinka paljon?

haettu 11.12.2022 <https://www.mtk.fi/-/tuottajavastuu032022>

POP- jätteen tunnistus opas (2023), Haettu 11.12.2022

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-215-0>

Porin kaupunki (2022), Jätehuoltomääräykset, haettu 27.12.2022 [https://pori.cloudnc.fi/fi-](https://pori.cloudnc.fi/fi-Fi/Toimielimet/Jaumltehuoltojaosto/Kokous_7122022/Jatehuoltomaaraykset_112023_al)

[FI/Toimielimet/Jaumltehuoltojaosto/Kokous_7122022/Jatehuoltomaaraykset_112023_al](https://pori.cloudnc.fi/fi-Fi/Toimielimet/Jaumltehuoltojaosto/Kokous_7122022/Jatehuoltomaaraykset_112023_al)
[kaen\(93980\)](https://pori.cloudnc.fi/fi-Fi/Toimielimet/Jaumltehuoltojaosto/Kokous_7122022/Jatehuoltomaaraykset_112023_al)

Tampereen kaupunki (2022), Kunnalliset jätehuoltomääräykset, haettu 27.12.2022

[https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-](https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-05/KunnallisetJatehuoltomaaraykset_Saavutettava_tekniset_paivitykset_tehty_2022.pdf)
[05/KunnallisetJatehuoltomaaraykset_Saavutettava_tekniset_paivitykset_tehty_2022.pdf](https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-05/KunnallisetJatehuoltomaaraykset_Saavutettava_tekniset_paivitykset_tehty_2022.pdf)

Tilastokeskus, jätetilastot 2018 (2020), haettu 27.1.2023

https://www.stat.fi/til/jate/2018/jate_2018_2020-01-15_tie_001_fi.html

Traficom (2022), VAK- haku, Haettu 1.12.2022

<https://eservices.traficom.fi/AutoilijanPalvelut/VAKAine/1950>

Tukes (n.d.), Pysyvät orgaaniset yhdisteet, Haettu 11.12.2022

<https://tukes.fi/kemikaalit/pysyvat-orgaaniset-yhdisteet-pop>

Valtioneuvoston asetus jätteistä haettu 7.2.2023

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210978>

Ympäristöministeriö (2022), jätelainsäädäntö, Haettu 11.12.2022

<https://ym.fi/jatelainsaadanto>

Ympäristöministeriö (2022), jätessäädöspaketti, haettu 27.1.2023

<https://ym.fi/jatesaadospaketti>

Ympäristöministeriö (2020). Pinja, Jätelaki uudistuu 2021 [webinaari] (2020), haettu

28.11.2022 <https://blog.pinja.com/webinaaritallenne-jatelaki-uudistuu-2021-miten-vastaat-muuttuviin-raportointivaatimuksiin-lataus?submissionGuid=281ffe98-e753-4233-9b76-31fa52f251a5>

Ympäristö.fi (2022), maatalouden ympäristölupa lomakkeet haettu 20.11.2022

<https://www.ymparisto.fi/fi->

[FI/Asiointi luvat ja ymparistovaikutusten arviointi/Lomakkeet/Maatalouden ymparistonsuojelun lomakkeet\(9475\)](https://www.ymparisto.fi/fi-Fi/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Lomakkeet/Maatalouden_ymparistonsuojelun_lomakkeet(9475))

Liite 1: Selvitys jätelain uudistukseen vaikutuksista maataloilla

[Selvitys jätelain uudistuksen vaikutuksista maataloilla.pdf](#)

Jätelain uudistuksen vaikutukset maatalojen käytäntöihin

Tiina Huhtala
H&S koordinaattori
Kingspan Oy

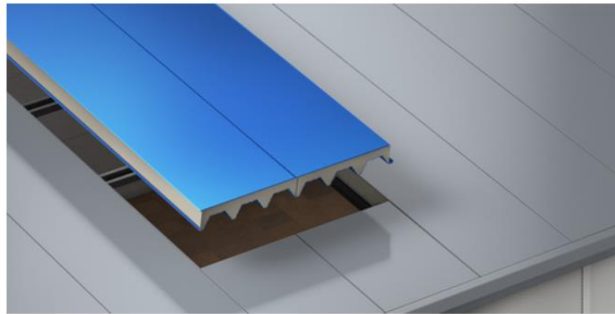
Tilaajana Kingspan

- ▶ Kingspan Oy on osa maailmanlaajuista konsernia
 - ▶ Johtava lämmöneristysratkaisujen toimittaja
- ▶ Seinä- ja kattoelementtejä
 - ▶ Sandwich-elementit

Tuoteryhmät

Seinäelementit

Kattoelementit

Miksi Kingspan tilaajana?

- ▶ Planet passionate

Osatavoitteena kierrätys sekä 0% kaatopaikkajäte.

- ▶ Jätteenkäsittelyprojekti 2022
- ▶ Miten liittyy maatalouteen?

ATRIAN SIIPIKARJAINVESTOINTI 2024

Atria on toteuttamassa historiansa suurinta investointia: 155 miljoonaa euroa siipikarjatuotannon laajennukseen Nurmon tuotantolaitoksen yhteyteen. Investoinnin myötä Atria Suomen siipikarjan tuotantokapasiteetti lisääntyy noin 40 %. Uuden tehtaan arvioidaan olevan kokonaisuudessaan valmis aikaisintaan vuoden 2024 aikana.

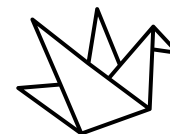
- ▶ Kuva lainattu Atrian [sivuilta](#).
- ▶ Kingpan on tuottanut paneeleja Atrian yllänäkyvään projektiin.
- ▶ Lisäksi tehty mm. karjapihatto Keskitalo, jonka Konepaja Survonen tilasi. Projekti n. 2400 m2 kattoa ja seinää yli 500 m2

Selvitys

- ▶ Opinnäytetyö tehtiin selvittämään jätelain uudistuksen vaikutusta maatalojen käytäntöihin. Tarkoituksena oli selvittää, mitä viljelijän tulee huomioida jätehuollossa ja sen suunnittelussa sekä kirjanpidossa.
- ▶ Myös joidenkin viranomaistahojen näkemystä asioihin on selvitetty.
- ▶ Jätelaki uudistui vuonna 2021 ja siirtymäaika oli vuoden 2022 heinäkuuhun, johon mennessä yritysten tuli sopeutua muutoksiin mm. erilliskeräysten, kirjanpidon ja raportoinnin osalta.
- ▶ Valtioneuvoston asetus jätteistä luotiin tarkentamaan jätelain uudistusta.

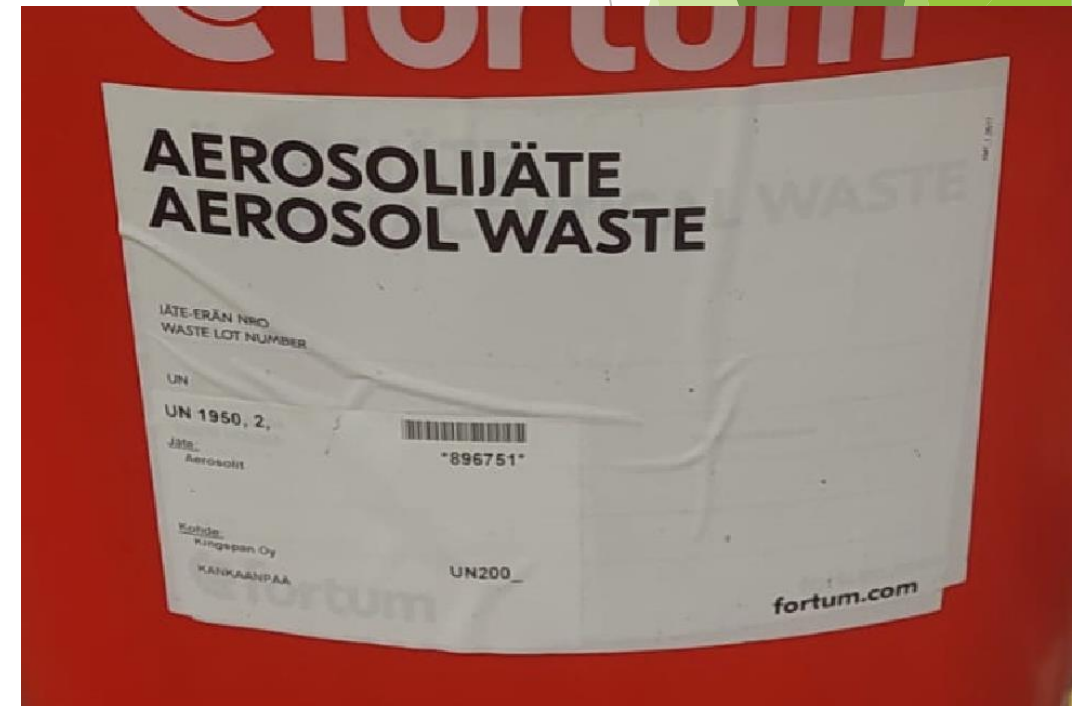
Taajamassa, asema- tai yleiskaavoitetulla alueella

- ▶ Yli 200 asukkaan taajamissa, joissa etäisyys naapureihin on max 200m, vähintään 5 huoneiston asuinkiinteistöltä tulee järjestää seuraavat jätteiden erilliskeräykset:
 - ▶ Biojäte, jos sitä syntyy yli 10 kg/vk
 - ▶ Muovi-, paperi-, ja kartonkipakkaukset, jos syntyy yli 5 kg/vk
 - ▶ Lasipakkaukset, jos syntyy yli 2 kg/vk
 - ▶ Metallipakkaukset ja muu pienmetalli 2 kg/vk
 - ▶ Mahdollisuuksien mukaan tulee eritellä muut kuin pakkausmateriaalit: muovi-, paperi-, kartonki-, lasi- ja metallijäte, puutarha- ja puustojäte, tekstiilijäte ja käytöstä poistetut esineet.
- ▶ Yli 10 000 asukkaan taajamassa on järjestettävä biojätteen erilliskeräys jokaiselta kiinteistöltä, jossa on vähintään yksi asuinhuoneisto.

Pakkausvaatimukset jätteille

- ▶ Jäte tulee tarpeen mukaan pakata, merkitä ja siitä on annettava tiedot siten, että jätteen säilyttämisestä ja kuljettamisesta ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, ja että jätteelle voidaan järjestää sen laadun mukainen käsittely.
 - ▶ Erilaisia jätepaalaimia tai prässejä on suositeltavaa hyödyntää, ne helpottavat jätteen käsittelyä ja varastointia.
 - ▶ Muovit tulee eritellä myös laaduittain ja mahdollisuuksien mukaan väreittäin.
 - ▶ Paalimuovit, -verkot ja -narut tulee kerätä erillään toisistaan.

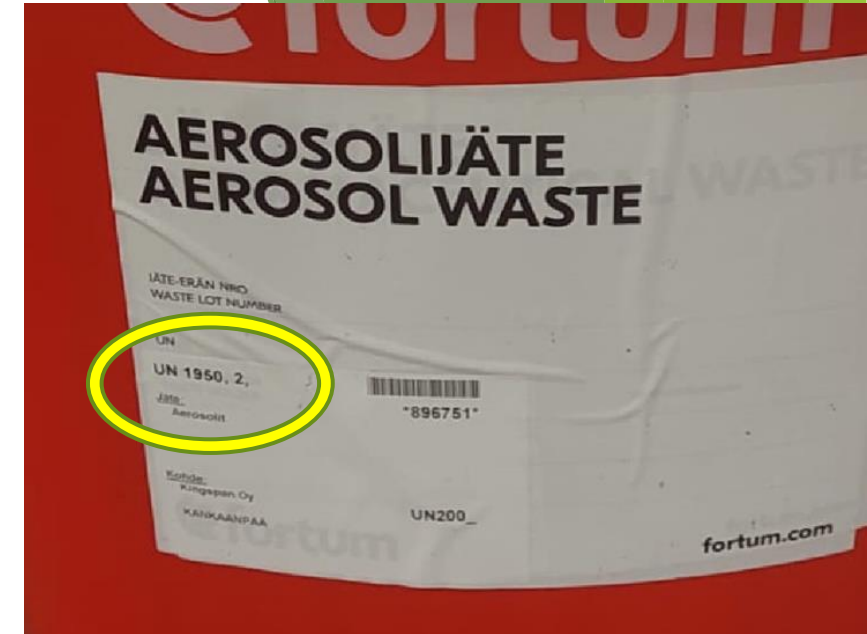
Puristimet/prässit

- ▶ Erilaiset jätepuristimet ja paalaimet ovat käytännöllinen tapa säästää varastotilassa ja kuljetuskustannuksissa
 - ▶ Ne soveltuvat hyvin esimerkiksi maatalousmuoville
 - ▶ Niitä löytyy eri kokoisia ja erilaisiin tiloihin, sekä käyttötarkoituksiin suunniteltuina.
 - ▶ Tein laskelman jätepuristinten ansiosta tulevista säästöistä Kingspan Oy:lle. Ne olivat seuraavanlaiset:
 - ▶ Muovin puristamisella säästettiin vuodessa n.1400€
 - ▶ Pahvin puristamisella säästettiin vuodessa n. 1900€
 - ▶ Dieseliä kului vuodessa jätekuljetuksiin laskelman mukaan:
 - ▶ Muovin osalta n.440L vähemmän
 - ▶ Pahvin osalta n. 1240L vähemmän

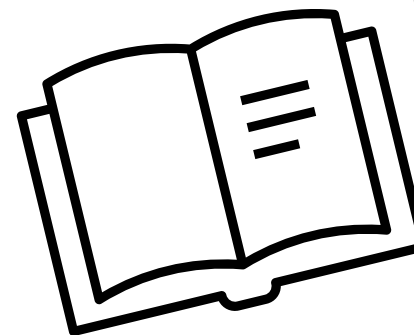
Vaarallisten jätteiden pakkaus

- ▶ Vaarallisten jätteiden pakkaamisessa on tärkeää muistaa UN-luokituksen mukainen pakkaaminen, muuten jätteitä ei saa kuljettaa
 - ▶ Traficom VAK-haku on hyvä apuväline oikeanlaisten pakkausten selvittämiseen.
 - ▶ Aerosolijäte ja jäteöljyt/öljyiset rätit luokitellaan vaarallisiksi jätteiksi.
 - ▶ Puhtaat ja puhkaistut aerosolipullot voidaan kierrättää metallinkeräyksessä.
 - ▶ Jäteöljyt tulisi erilliskerätä laaduttaen uudelleenkäytön mahdollistamiseksi, jos siitä ei aiheudu kohtuuttomia kustannuksia kierrätettävään määrään nähden.
 - ▶ Vaaralliset jätteet tulee aina säilyttää erillään niistä aineista, joiden kanssa ne voivat reagoida.
- ▶ Vaarallisten jätteiden pakkauksien on oltava tiiviitä ja tiiviisti uudelleen suljettavissa ja niiden on kestävä tavanomaisesta käytöstä, siirtämisestä ja säilytysolosuhteista aiheutuva kuormitus ja rasitus. Pakkauksen ja sulkimen materiaalit eivät saa reagoida vaarallisen jätteen kanssa. Siitä tulee löytyä vaaramerkinnät, haitallisuus, sekä aineen koostumus.

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

- ▶ Jos toiminnassa syntyy vaarallista jätettä, alla olevat määräykset tulevat voimaan.
 - ▶ Toiminnanharjoittajan on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa syntyvästä vaarallisesta jätteestä ja POP-jätteistä.
 - ▶ Kirjanpidossa tulee olla selkeästi merkattuna:
 - ▶ Jätteen määrä
 - ▶ Jätenimike ja kuvaus jätelajista
 - ▶ Jätteen tyyppi
 - ▶ Toiminta, jossa jäte on syntynyt
 - ▶ Vaarallisesta jätteestä vaaraominaisuudet ja POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet
 - ▶ Jätteen vastaanottajan ja kuljettajan tunnistetiedot
 - ▶ Jätteen käsittelypaikka sekä jätteen käsittelytapa, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi.
- ▶ Kaikki jäteöljy luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi. Jos tilalla huolletaan koneita, voidaan olettaa, että vaarallista jätettä syntyy. Vanhat sähkö-, puhelin- ja aitatolpat voivat olla POP-jätettä.

Jätteen määrää voi raportoida esim.:
x litraa jäteöljyä /
x kg maitoa kohden.

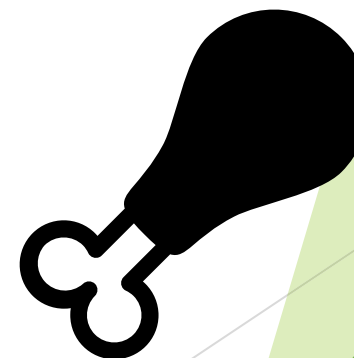
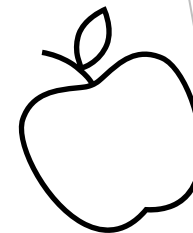
Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus Ympäristöluvan varaiset toimijat

- Ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisen toiminnan harjoittajan on vuosittain helmikuun loppuun mennessä tai ympäristöluvassa määrättyä ajankohtana toimitettava edellistä kalenterivuotta koskeva yhteenveto syntyvistä vaarallisista jätteistä tai POP- jätteistä tiedot valvontaviranomaiselle.

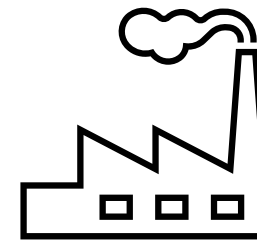

Elintarviketuottajat

- ▶ Kyseisen lain pykälä koskee vain niitä alkutuotannon toimijoita, jotka ruokaviraston mukaan luetaan elintarvikealan toimijoiksi ja ovat elintarvikevirastolle raportointivelvollisia. Esimerkiksi jotkin laajemmin kotiteurastamotoimintaa ja suoramyyntiä harjoittavat tilat voidaan lukea tähän mukaan.
 - ▶ Syntyvästä elintarvikejätteestä on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa.
 - ▶ Kirjanpidosta tulee löytyä:
 - ▶ Toiminnassa syntyvän elintarvikejätteen kokonaismäärä
 - ▶ Pääasialliset jätelajit, joista elintarvikejäte koostuu
 - ▶ Mahdollisuuksien mukaan niiden jätenimikkeet
 - ▶ Mahdollisuuksien mukaan arvio jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen kokonaismäärästä
 - ▶ Jätteen vastaanottajan tunnistetiedot
 - ▶ Jätteen käsittelytapa, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi.

Tuottajavastuu

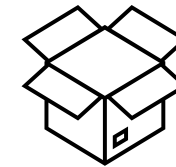
- ▶ Tuottajavastuu koskee muun muassa seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti käyttäjille myyviä tuottajia:

- ▶ Pakkaukset, joiden tuottajana pidetään tuotteen pakkaajaa tai pakatun tuotteen maahantuoja.

- ▶ Palvelupakkaukset

- ▶ Viljelijäpakkaukset, joita käytetään käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden pakkaamiseen, näiden tuottajana pidetään niiden valmistajaa tai maahantuoja, ei viljelijää. (tuottajavastuu ei kuitenkaan koske paalirehun pakkausmateriaalin tuottajia).

Tuottajavastuu

- ▶ Tuottajan on pidettävä tuotetyypeittäin kirjaa markkinoille saattamiensa ja vastaanottamiensa tuotteiden, käytöstä poistettujen tuotteiden, sekä niistä syntyneiden jätteen lajista, laadusta ja määrästä samoin kuin muista niihin rinnastettavista siltä osin, kun on säännösten noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista.
- ▶ Kirjanpidossa on lisäksi eriteltävä tarvittaessa toimituskohteittain uudelleenkäyttöön, uudelleenkäytön valmisteluun, kierrätykseen, muuhun hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn toimitetut tuotteet ja jätteet.
- ▶ Tuottajan on toimitettava tiivistelmä tiedoista Pirkanmaan ELY-keskukselle.

Tuottajavastuu

- ▶ Tuottajan on järjestettävä markkinoille saattamiensa pakkausmateriaalien jätehuolto sekä vastattava niistä aiheutuvista kustannuksista. Tuottajan velvollisuus koskee käytöstä poistettuja tuotteita, jotka luovutetaan vastaanottopaikkaan tai kuljetukseen.
- ▶ Tuottajan on järjestettävä käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto ja kuljetus seuraavasti:
 - ▶ Kerättävät tuotteet eivät tarpeettomasti rikkoonnu tai vaurioidu.
 - ▶ Ehjät tai korjauskelpoiset tuotteet ja niiden osat tarpeen mukaan pidetään erillään tai erotellaan.
 - ▶ Muulla tavoin edistetään tuotteiden ja niiden osien uudelleenkäyttöä.